

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Румяна Евтимова

по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“
в област 2.1. Филология (Руска литература на XIX век),
обявен от Софийския университет „Св. Кл. Охридски“
в Държавен вестник, бр. 31 от 18 април 2017 година

I. Данни за конкурса

На обявения от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ конкурс за **доцент** по руска литература на XIX век се е явила като единствен кандидат гл. ас. д-р Румяна Парашкевова Парашкевова, щатен преподавател в Катедрата по руска литература при ФСлФ на СУ „Св. Кл. Охридски“. Д-р Румяна Парашкевова кандидатства със следните научни публикации: хабилитационен труд - монографията „Руският бретъор *на прицел*. Опити върху фигурата на бретъора в руското социокултурно и литературно пространство от първата половина на XIX век“. С., Университетско издателство „Свети Климент Охридски“, 2017, 270 с. (ISBN 987-954-07-42667-0), тринадесет статии и студии от областите на рецептивистиката и критиката на художествения превод, на историята, поетиката и херменевтиката на руската литература от XIX век, а така също и пет статии в учебника „Руска литература XIX и XX век“. Пловдив, „Хермес“, 2002/2005, дело на авторски колектив. Посочените тринадесет статии очертават богатия спектър от проблеми на руската класическа литература, които д-р Р. Парашкевова разработва, като обогатява българската русистика с иновативни анализационни решения, представяйки творчеството на А. С. Пушкин, Н. В. Гогол, И. С. Тургенев, Л. Н. Толстой, А. П. Чехов и др. Няколкото статии от учебника презентират кандидатката като познавач на развойните процеси в руската класическа литература, притежаващ тънък усет към художествения текст, към детайлите в поетиката на прозата на Пушкин, Лермонтов, Тургенев и Чехов.

На фона на тези дългогодишни занимания с руска литература от XIX век д-р Р. Парашкевова открива новия за българското литературоведско пространство проблем за бретъора, когото тя „взема на прицел“ в своя хабилитационен труд.

Конкурсът е проведен в съответствие с разпорежданията на Закона за академичното развитие и на Вътрешния правилник за неговото прилагане в Софийския университет.

II. Данни за кандидатката

Румяна Парашкевова Парашкевова е дългогодишен и утвърден преподавател в Катедрата по руска литература при ФСлФ на СУ „Св. Кл. Охридски“, с която е свързана от 1982 година до днес. В тази катедра Румяна Парашкевова преминава последователно през всички етапи на академичното развитие: редовен докторант (1982-1985), асистент (1986-1991), старши асистент (1991-1994) и главен асистент от 1994 понастоящем. През 2014 година Румяна Парашкевова получава диплома си за образователната и научна степен „доктор“ след успешна защита на дисертацията „Драматическата трилогия на А. К. Толстой („Смъртта на Йоан Грозни“, „Цар Фьодор Йоанович“, „Цар Борис“). Непроизнасяният дискурс и действието“. Трудът на д-р Румяна Парашкевова изследва творчеството на един слабо изучен не само в България, но и в родината си автор, и с това значението на дисертацията излиза извън рамките на регионалното. Тя дава нов поглед върху развитието на руската литература през XIX век, като разширява рамките на Канона. Именно класическият Канон на руската литература е научното поле на д-р Румяна Парашкевова, която е отразила идеите си и в докладите, с които участва на много международни форуми у нас и в чужбина. Част от тези доклади прерастват впоследствие в научни статии. Д-р Р. Парашкевова е равностойно веща както при работата си с „големите автори“ като Лермонтов, Гогол, Толстой, така и над отделно стихотворение или разказ. Научната ѝ ангажираност се презентира и от редицата проекти на Катедрата по руска литература. Като член на колективите д-р Р. Парашкевова е участвала и в редакционните колегии,

осъществили поредицата от престижните научни сборници „Класика и канон в руската литература“.

Авторитетът на д-р Румяна Парашкевова в академичните среди у нас и в чужбина се потвърждава от многократното цитиране на трудовете ѝ от авторитетни учени в областта на русистиката. В Базата данни за научната дейност на СУ „Св. Кл. Охридски“ са отразени над 60 цитирания.

Проследяването на документацията по конкурса с нейната обективна безпристрастност потвърди моите лични впечатления от д-р Румяна Парашкевова през годините на съвместната ни работа, че тя е прецизен и добросъвестен учен с високи естетически и етически критерии.

III. Преподавателска дейност

Д-р Румяна Парашкевова има дълъг преподавателски стаж с натрупан богат опит в работата на семинарни занятия със студенти от различни курсове и специалности, а така също и като лектор по руска литература на XIX век. Тя е чела и чете лекции в специалностите БФ (редовно и задочно обучение), РФ във ФСлФ и БИН във ФФ. Д-р Р. Парашкевова е апробирала няколко специализирани лекционни курса в МП към Катедра руска литература „Руска литература, култура и художествен превод“. За резултатите от лекциите и непосредствената работа със студентите може да се съди и по броя на ръководените от д-р Р. Парашкевова дипломни работи и магистърски тези, защитавани в повечето случаи отлично и много добре. Тези резултати подчертават професионалните и комуникативни умения на преподавателя, способен да предаде своя опит и да обучи млади специалисти.

След всичко отбелязано по-горе мога убедено да заявя, че д-р Р. Парашкевова е ценен и ерудиран преподавател.

IV. Научни приноси

Изследователските интереси и пристрастия на д-р Р. Парашкевова са експлицирани в научната ѝ продукция, чийто списък е дълъг - дисертационен труд, няколко десетки статии върху проблеми на руската

литература от XIX век, енциклопедични статии, научни рецензии. Основният акцент в този списък пада върху хабилитационния труд „Руският бретъор *на прицел*“ (С., 2017). Д-р Р. Парашкевова открива за българската академична общност, а също и за по-широки читателски среди, интересен социокултурен феномен в руската история, като изследва дуела, дуелистите и най-вече бретъорите. „Прицел“ за изследването са както автентични исторически личности и техните литературни рефлексии, така и виртуални художествени персонажи. Д-р Р. Парашкевова е открила оригинален ракурс, през който чете не само историята и поетиката на руската литературна класика, но разгръща и богатата панорама на социалния, политическия и културния живот в Русия от времето на Пушкин, Лермонтов и Тургенев. Самата авторка е отбелязала като задача на труда си да анализира „институцията на дуела“, осмисляйки я не само като нова представа за мъжественост сред армейската аристокрация от началото на XIX век, „която съчетава традиционните воински добродетели с понятия като „граждански патриотизъм“, „свободолюбие“, „офицерска чест“ и „лично достойнство“, но и като акт, оспорващ силовата намеса на държавата в живота на аристократа и противодействие на предписания социален ред“ (с.7). Изследват се „механизмите на идеологизация, митологизация и естетизация на бретъорството (...), както и неговите рефлексии в художествената литература - дуелната проза“ (4-та к.с.).

Монографията се състои от Въведение и девет глави, в които е разположен богатият историографски, библиографски и литературен материал, събран и проучен от авторката. Първа, Втора и Трета глава проследяват историята и спецификата на руския дуел и появата на фигурата на бретъора. Изложението умело съчетава историографските извори с любопитното лично свидетелство, с неговия неизбежен субективизъм. В труда е поместен изключително богат справочен фонд, използвани са автентични мемоари и литературни източници от периода, а също и съвременни чужди изследвания по проблема. Във Втора глава се поглежда към етимологията и семантиката на думата „бретъор“, дошла в руския език от френския, наред с модата към дуелите, проследява се диаграмата на

интензитета на разпространение и прилагане на тази мода, оказала се фатална за живота на Пушкин и Лермонтов, а и на мнозина техни съвременници. Размерите, които вземат дуелите, а и бретъорството „стават оразличим и обезпокоителен модел на поведение, разпространен най-вече в офицерските среди“ (с.61). След като е изложила своето задълбочено проучване на феномена в неговия социокултурен аспект, авторката се насочва и към портретирането на действителни исторически лица и анализирането на литературни персонажи (Четвърта - Девета глава). Особена стойност придава, по мое мнение, уметлото съчетаване на слабо познати фигури и произведения, какъвто е случаят с Ф. Толстой - Американеца или А. Бестужев-Марлински от една страна, и христоматийните - „Евгений Онегин“ и „Изстрел“ на Пушкин, от друга. Оригинален ракурс в изследването внася и гледната точка на д-р Румяна Парашкевова в Шеста глава „Пушкин - Беса арабски“, както и анализът на повестта на И. С. Тургенев „Бретъорът“, малко проучвана досега у нас.

Анализационната нишка, която създава логиката на целия текст, преминава през широко разпрострените и изпъстрени с имена и събития полета на руския живот от първата половина на XIX век, с което се постига и панорамността на монографията, а това ще я направи несъмнен обект на читателски интерес. Заслужава да се отбележи прецизната работа на авторката в изучаването на характерологията, а понякога и на характеропатията, проявяваща се у бретъора.

Монографията на д-р Румяна Парашкевова далеч надхвърля поетия ангажимент да обрисова въпросния феномен и се осъществява като интердисциплинарно проучване на „разнопосочните и многостепенни процеси“, които протичат както в руския обществен и политически живот, така и в полето на руската култура и литература през първата половина на XIX век.

Със своите качества трудът на д-р Румяна Парашкевова успешно защитава функцията си на хабилитационен в обявения конкурс, като приносният му и иновационен характер е безспорен.

V. Заключение

Резюмирайки впечатленията си от всичко прочетено дотук и обобщавайки вече направените оценки за стойността както на научните трудове, така и на преподавателския принос на кандидатката за академичното развитие на СУ, убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на гл. ас. д-р Румяна П. Парашкевова академичната длъжност **доцент** по руска литература на XIX век в Софийския университет.

27.08.2017 .

Рецензент:

(доц. д-р Румяна Евтимова)